

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Επιμέλεια:
Ομάδα Φιλολόγων της
Ωθησης

Δευτέρα, 20 Μαΐου 2013
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Νεοτουρκικό Κίνημα
- β. Ψυχρός Πόλεμος
- γ. Συμβούλιο της Ευρώπης

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. σελ. 66-67 «Οι Οθωμανοί Τούρκοι ανέπτυξαν εθνικό κίνημα ... την εκδίωξη των Χριστιανών της χώρας» και σελ. 244 «Νεαροί αξιωματικοί του σουλτανικού στρατού...στην οθωμανική κοινωνία.»

β. σελ. 140 «Μετά το 1945 δημιουργήθηκαν ... έγινε γνωστός ως Ψυχρός Πόλεμος.»

γ. σελ. 154 «Την επαύριο του πολέμου ... προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.»

ΘΕΜΑ Α2

Να συνδυάσετε τα ονόματα των ηγετών με τα ονόματα των χωρών των οποίων ηγήθηκαν, αντιστοιχίζοντας κάθε φορά ένα γράμμα της πρώτης στήλης με έναν αριθμό της δεύτερης στήλης. (Περισσεύουν δύο ονόματα χωρών).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Ρίτσαρντ Νίξον	1. Κύπρος
β. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ	2. Νότια Αφρική
γ. Μαχάτμα Γκάντι	3. Ινδία
δ. Νέλσον Μαντέλα	4. Μεγάλη Βρετανία
ε. Γλαύκος Κληρίδης	5. Ελλάδα
	6. ΗΠΑ
	7. Αίγυπτος

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α - 6, β - 7, γ - 3, δ - 2, ε - 1 [Περισσεύουν τα: Β4, Β5]

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε:

- α) τους κατευθυντήριους στόχους των νικητριών δυνάμεων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων (μονάδες 4) και
β) το περιεχόμενο της συνθήκης των Βερσαλλιών (μονάδες 8).

Μονάδες 12

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α) σελ. 85 «Κατευθυντήριοι στόχοι των κινητήριων δυνάμεων ... αλλά τις διάφορες εθνότητες.»

β) σελ. 85 «Στη Συνθήκη ειρήνης που υπογράφηκε ανάμεσα ... αποζημιώσεις δυσανάλογες προς τις δυνατότητές της.»

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η γενικότερη σημασία:

- α) της επικράτησης των Ελλήνων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο (μονάδες 7) και
β) του ελληνογερμανικού πολέμου (μονάδες 6).

Μονάδες 13

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α) σελ. 120 «Η επικράτηση των Ελλήνων στον πόλεμο ... σε τμήμα τουλάχιστον της Μέσης Ανατολής.»

β) σελ. 121 «Η σημασία της ένοπλης ελληνογερμανικής σύρραξης ... αντίξοων καιρικών συνθηκών του ρωσικού χειμώνα.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο κείμενο που σας δίνεται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας (22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830) σχετικά με την εθνική ανεξαρτησία, την εδαφική έκταση και τη μορφή του πολιτεύματος στο υπό ίδρυση Ελληνικό Κράτος.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Τό πρωτόκολλο της 3ης Φεβρουαρίου 1830]

Στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830, η Διάσκεψη του Λονδίνου, ύστερα από αγγλική πρόταση, διακήρυξε την πολιτική ανεξαρτησία της Ελλάδος, με το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου που υπογράφεται από τους πληρεξουσίου της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας, Άμπερντην, Μονμορανσύ Λαβάλ και Λίβεν. Το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου της 3ης Φεβρουαρίου 1830 όριζε: «Η Έλλας θέλει σχηματίσει έν Κράτος

ανεξάρτητον, καὶ θέλει χαίρει ὅλα τὰ δίκαια, πολιτικά, διοικητικά καὶ ἐμπορικά, τὰ προσπεφυκότα¹ εἰς ἐντελὴ ἀνεξαρτησίαν». [...]

Τὸ ἄρθρο 2 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 ὀρίζει: «... Ἡ διοριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου², θέλει ἀνατρέξει τὸν ποταμὸν αὐτὸν [...] καὶ θέλει καταλήξει εἰς τὸ ὄρος Ἀρτοτίνα, ἐξ οὗ θέλει ἀκολουθήσει τὴν [...] κορυφὴν τοῦ ὄρους Οἴτης, ἕως τὸν κόλπον τοῦ Ζητουνίου³. [...]

Ἡ συνοριακὴ γραμμὴ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 κρατᾷ ἐξω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος μεγάλο τμήμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερα τῆς δυτικῆς. [...]

Τὸ ἄρθρο 3 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει εἶναι μοναρχικὴ καὶ κληρονομικὴ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας· θέλει ἐμπιστευθῆ εἰς ἓνα ἡγεμόνα, ὅστις [...] θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἡγεμῶν Κυριαρχῆς τῆς Ἑλλάδος. [...]

Τὸ ἄρθρο 8 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἐκάστη τῶν τριῶν Αὐλῶν φυλάττει τὴν [...] ἐξουσίαν τοῦ νὰ ἐγγυᾶται περὶ τοῦ ὅλου τῶν προηγουμένων συμβιβασμῶν καὶ ἄρθρων. Αἱ περὶ ἐγγυήσεως πράξεις, ἐὰν γενῶσι, θέλουν συνταχθῆ χωριστά. [...]

Οἱ Δυνάμεις ἔβλεπαν στὸ πρωτόκολλο τὴν ὀριστικὴν διευθέτησιν ἐνοχλητικοῦ ζητήματος. Οἱ Ἕλληνες ἀντίθετα ἔβλεπαν σ' αὐτό, καὶ ἰδιαίτερα στὸ πρῶτο ἄρθρο του, ἀπλῶς τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου τοῦ Ἔθνους. Καὶ πραγματικά, μὲ τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τῆς 3ης Φεβρουαρίου τοῦ 1830 τερματιζόταν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἀλλὰ καὶ ἄρχιζε νὰ ὑπάρχῃ ἐπίσημα στὴ διεθνή κοινωνία τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος. Ἔτσι πραγματοποιοῦνταν κρίσιμη καμπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τομ. ΙΒ': Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις καὶ ἡ ἵδρυσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους (1821-1832), Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν Α.Ε., 22000, σσ. 536-537.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ἡ Ελλάδα, σύμφωνα με τις ιστορικές μας γνώσεις, ως νέα χώρα της Ευρώπης δεν ήταν εύκολο να αποκτήσει, εν όψει της πολιτικής κατάστασης του τόπου και της διεθνούς συγκυρίας, πολίτευμα δημοκρατικό. Ἡ Ελλάδα της εποχῆς απέκτησε πολίτευμα που ήταν εφικτό με τα τότε δεδομένα. Εφικτὴ ἦταν καὶ ἡ λύση που εξασφαλίστηκε στο ζήτημα της ανεξαρτησίας και της εδαφικῆς ἐκτασῆς τῆς νέας χώρας με το Πρωτόκολλο Ἀνεξαρτησίας (22 Ἰανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830).

Ἡ Ελλάδα υπήχθη σε καθεστῶς ἐγγύησης τῆς εδαφικῆς τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀνεξαρτησίας. **Το παράθεμα ἐπιβεβαιώνει τις ιστορικές μας γνώσεις** σχετικά με τὴν ἐγγύηση τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας μέσω του Πρωτοκόλλου ἀναφέροντας ὅτι ἡ Ελλάδα θα ἀπολαμβάνει ὅλα τα διοικητικά, ἐμπορικά καὶ πολιτικά προνόμια που ἀρμόζουν σε καθεστῶς πλήρους ἀνεξαρτησίας. Με τὸ ἴδιο Πρωτόκολλο ἡ χώρα υπήχθη σε καθεστῶς ἐγγύησης του μοναρχικοῦ πολιτεύματος. **Το παράθεμα προσθέτει** σχετικά ὅτι σύμφωνα με τὸ ἄρθρο 3 του Πρωτοκόλλου Ἀνεξαρτησίας ἡ Ελλάδα θα εἶχε μοναρχικὸ καθεστῶς καὶ ὁ μονάρχης θα ἦταν κληρονομικός με βάση τὴ σειρά τῆς πρωτοτοκίας. **Σύμφωνα με ὅσα ἐπίσης προσθέτει τὸ παράθεμα,** ὁ

μονάρχης της Ελλάδας θα αποκαλείτο «Ηγεμών Κυριάρχης». Η Ελλάδα προικοδοτήθηκε με αυτό το πολίτευμα από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης με τα μεγαλύτερα συμφέροντα στην Εγγύς Ανατολή, τη Βρετανία, τη Γαλλία. **Το παράθεμα επιβεβαιώνει** το ρόλο των δυνάμεων αυτών, αναφέροντας ότι το Πρωτόκολλο συντάχθηκε από τη Διάσκεψη του Λονδίνου, μετά από πρόταση της Βρετανίας και υπογράφηκε από το βρετανό πληρεξούσιο Αμπερντην, το γάλλο Μονμορανσύ Λαβάλ και το ρώσο Λίβεν. **Το παράθεμα προσθέτει επίσης** σχετικά με το καθεστώς εγγύησης από αυτές τις τρεις δυνάμεις ότι σύμφωνα με το άρθρο 8 του Πρωτοκόλλου Ανεξαρτησίας κάθε μία από τις τρεις χώρες είχε τη δυνατότητα να εγγυηθεί όλο το περιεχόμενο αυτής της συμφωνίας. Δινόταν μάλιστα η δυνατότητα στις τρεις δυνάμεις να συντάξουν χωριστά σχετικές πράξεις για την εγγύηση των όρων του Πρωτοκόλλου. Σύμφωνα με τις ιστορικές μας γνώσεις, το καθεστώς αυτό της εγγύησης ισοδυναμούσε με υψηλή εποπτεία της χώρας και του μέλλοντός της από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις και επέτρεπε παρεμβάσεις τους στην άσκηση της εθνικής της πολιτικής.

Η Ελλάδα περιορίστηκε από τις διεθνείς πράξεις που καθόρισαν την ίδρυσή της, το 1830 και το 1832, στη νότια ελληνική χερσόνησο, περιελάμβανε δε τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες. **Το παράθεμα αναφέρει σχετικά** ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Ανεξαρτησίας, τα βόρεια σύνορα της Ελλάδας θα ορίζονταν από τον ποταμό Αχελώο ως τα όρια Αρτοτίνα και Οίτη και από εκεί ως τον κόλπο της Λαμίας. **Σχολικό βιβλίο, σελ. 32 «Έμειναν εκτός του ελληνικού κράτους ... ευσεβή εθνική ευχή.»**

Σύμφωνα με όσα προσθέτει η πηγή, οι μεγάλες δυνάμεις αντιμετώπισαν το Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας ως οριστική λύση ενός ενοχλητικού προβλήματος. Οι Έλληνες ωστόσο, αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στο πρώτο άρθρο, το οποίο αναφερόταν στην απόλυτη ανεξαρτησία της Ελλάδας, είδαν την αρχή για τον ελεύθερο πολιτικό βίο του Έθνους. **Η πηγή επίσης προσθέτει σχετικά** ότι το Πρωτόκολλο αυτό υπήρξε σημαντικός σταθμός στην ιστορική πορεία του ελληνικού έθνους, επειδή τερμάτισε την Ελληνική Επανάσταση και εισήγαγε το Ελληνικό Κράτος στη διεθνή κοινωνία.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 32 «Το πολίτευμα των Ελλήνων ... των προεστών και των αρχιερέων.»

(Προαιρετικά, θα μπορούσαν επίσης οι μαθητές να χρησιμοποιήσουν στον επίλογο την παρακάτω αναφορά από το σχολικό βιβλίο: σελ. 32 – 33 «Προϊόν των καιρικών και των πολιτικών συνθηκών ... με ανακούφιση και ενθουσιασμό.»)

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική και κοινωνική συγκυρία, όπως αυτή παρουσιάζεται στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ κατά τη δεκαετία 1920-1930.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μαζική κατανάλωση και μαζική ψυχαγωγία

Η μαζική κατανάλωση και η μαζική παραγωγή αγαθών δημιούργησαν την ευημερία της δεκαετίας του '20 [...]. Περισσότεροι άνθρωποι μπορούσαν να αγοράσουν αυτοκίνητο, μικρές ηλεκτρικές συσκευές, όπως ραδιόφωνα και φωνογράφους, καθώς και ενδύματα από συνθετικά υφάσματα, την κατασκευή των οποίων έκαναν δυνατή τα επιτεύγματα της χημείας. [...] Με τη σταδιακή επικράτηση της οκτάωρης εργασίας, όλο και περισσότερη προσοχή δινόταν στον ελεύθερο χρόνο ως μια θετική πλέον πηγή ανθρώπινης ικανοποίησης για όλους και όχι μόνο για τους πλουσίους. Τα παραθαλάσσια θέρετρα της Ευρώπης άρχισαν να γεμίζουν από παραθεριστές καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι είχαν τον χρόνο και τα μέσα να απολαμβάνουν τις διακοπές τους. Μια έκρηξη ενδιαφέροντος για το ποδόσφαιρο μεταξύ των Ευρωπαίων μπορούσε να συγκριθεί μόνο με την παράλληλη ανάπτυξη του επαγγελματικού μπέιζ-μπολ και του ποδοσφαίρου στα κολέγια των ΗΠΑ. Τεράστια στάδια άρχισαν να χτίζονται σε όλη την Ευρώπη.

F.W. Pethick Lawrence (ed.), *The Trial of the Suffragette Leaders*, στο: Noble et al., *Western Civilization. The Continuing Experiment*, τ. 2, London: Houghton Mifflin Co., 42005, σ. 898, στο: *Ιστορία του νεότερου και του σύγχρονου κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)*, Γ' Γενικού Λυκείου & Δ' Εσπερινού Λυκείου Γενικής Παιδείας, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2013, σ. 98.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Τα όρια της ευημερίας]

Η ευημερία έχει ωστόσο και τα όριά της. Πρώτα πρώτα δεν είναι καθόλου πανευρωπαϊκό φαινόμενο. Όσες χώρες αποζούν κατ' εξοχήν από τη γεωργία και την εξαγωγή αγροτικών προϊόντων υποφέρουν από τη συσσώρευση αποθεμάτων και την πτώση των τιμών που χαρακτηρίζουν αυτό τον τομέα. Η κεντρική και ανατολική Ευρώπη, απ' όπου αντλούσε προπολεμικά το υπόλοιπο τμήμα της ηπείρου το μισό των εισαγωγών του σε σιτάρι, έχει περιοριστεί στο 10% της αγοράς, εξαιτίας του αμερικανικού ανταγωνισμού. Ακόμη και στη Γαλλία, όπου η αγροτική παραγωγή προστατεύεται από υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, οι αγρότες με δυσκολία συναγωνίζονται τα ξένα προϊόντα. Το ίδιο και στη Γερμανία, όπου οι αγρότες καταχρεώνονται και υποθηκεύουν τη γη τους (ανατολικά του Έλβα το ύψος των χρεών ξεπερνάει στα 1929 την αξία των κτημάτων σε ποσοστό 50 ως 100%).

S. Bernstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 48.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

(Εισαγωγή) Μετά το τέλος του Α' παγκοσμίου πολέμου (1918) υπάρχει φροντίδα για τη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και οι δημοκρατικές κυβερνήσεις

αντιμετωπίζουν με αποστροφή το ενδεχόμενο μιας νέας αιματοχυσίας. Διαμορφώνεται μια νέα οικονομική και κοινωνική συγκυρία στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α κατά τη δεκαετία 1920 - 1930.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 98 «Η εξέλιξη των σχέσεων ... και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής». Όπως συμπληρωματικά αναφέρεται στο κείμενο **A που παρατίθεται**, η μαζική παραγωγή και η μαζική κατανάλωση δημιούργησαν στη δεκαετία του 1920 τις συνθήκες ευημερίας των πολιτών. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι/καταναλωτές μπορούσαν να αγοράσουν περισσότερα καταναλωτικά αγαθά (αυτοκίνητα, ηλεκτρικές συσκευές, ακόμα και ρούχα από συνθετικά υφάσματα). Αρχίζει να αναπτύσσεται επίσης η βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου, αφού κατοχυρώνεται η οκτάωρη εργασία και αποκτά ιδιαίτερη οικονομική σημασία όχι μόνο ο ελεύθερος χρόνος των πλουσίων αλλά και των απλών ανθρώπων. Αναφέρονται δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου που αναπτύσσονται τότε: αρχικά χτίζονται τουριστικά θέρετρα σε όλη την Ευρώπη και επιπλέον ανοικοδομούνται στάδια στα οποία οι θεατές παρακολουθούν ποδόσφαιρο (σε Ευρώπη και στα αμερικάνικα κολέγια) και μπέιζμπολ (στην Αμερική).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 99 «Παράλληλα, ωστόσο, εκδηλώνονταν ... των τιμών των αγροτικών προϊόντων». Στο **Κείμενο B που παρατίθεται**, οι ιστορικοί παρουσιάζουν αναλυτικά τις επιπτώσεις της ευημερίας στις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων στην Ευρώπη. Όσες χώρες έχουν εξωτερικό εμπόριο (εξαγωγή αγροτικών προϊόντων) αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα από τη συσσώρευση των αποθεμάτων των προϊόντων και την πτώση των τιμών. Το εξαγωγικό εμπόριο των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης που τροφοδοτούσαν τις μισές εισαγωγές σε σιτάρι στην υπόλοιπη Ευρώπη μειώνεται δραματικά λόγω του ανταγωνισμού των αμερικάνικων προϊόντων. Στη Γαλλία παρά τη δασμολογική προστασία οι αγρότες δυσκολεύονται οικονομικά ακόμα ενώ στη Γερμανία οι αγρότες χρεώνονται και υποθηκεύουν τα κτήματά τους. Το 1929, όταν ξεκινά η παγκόσμια κρίση, οι αγρότες ανατολικά του Έλβα ποταμού έχουν χρέη μεγαλύτερα 50% έως 100% της αξίας των κτημάτων τους.

Βέβαια, στο πλαίσιο της διασφάλισης των συνθηκών ειρήνης και σταθερότητας πιστεύουν ότι θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν και τα παραπάνω προβλήματα με δημοκρατικές μεθόδους.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα είναι σαφώς διατυπωμένα και οι απαντήσεις μπορούν να αντληθούν από συγκεκριμένα χωρία του σχολικού βιβλίου. Έχουν διαβαθμισμένη δυσκολία και ένας καλά προετοιμασμένος υποψήφιος θα απαντήσει άριστα.